

1998 - 1999 - An. XIII - Preț 250 Pts. - Num. 40

Llum d'Oli

PORRERES

SUMARI

Activitats de l'Agrupació Cultural4

Pou de la Dama.....6

Celebrant un missa nova fa dos-cents anys i còmic.....8

Preservem el nostre patrimoni històric-artístic: Creus de Terme. Làpides Sepulcrales9

Els Cossiers a Mallorca: passat i present (II).....10

Conversa amb Bernat Ferrà "El sabater Angel"11

La història de les Balears al Campament d'Estiu14

Dos gegants i un grapat de grallers15

Sabeu que... l'Església de Porreres informa.....16

15% IRPF: Això és massa Quin paper hi juga la religió a l'escola?.....17

R.I.P. Es Passeig. Un passat ben mort18

Vacances: Creu (i 2).....19

Denominacions d'origen (I) 20

Estivàlia21

Esports22

Foto U.E. Porreres23

LLUM D'OLI

Octubre 1993. N° 40
Dipòsit Legal PM 76/1979

EDITA:

Carrer Almoina n° 67-1r
C.P. 07260 Porreres

COORDINA:

Joana Mora Cerdà

CONSELL REDACCIÓ:

Gori Barceló Llaneres
Bernat Bauçà
Bernat Bauçà
Jaume Cerdà
Vicenç Marí
Ferran Ribas

ASSESSORAMENT:

Maria Barceló i Crespi

COLLABORADORS/ES:

Joan Barceló Bauçà
Damià Duran
Rafel Ferrà
Bartomeu Ferrando
Andreu Genovart
Francesc Llinàs
Joan Oliva
Rafel Picornell Manresa
Joan M. Sampol
Aina Sansó
Manel-Claudi Santos
Bartomeu Servera

FOTOGRAFIA PORTADA:

Joan M° Julià
1er Premi Marató Fotogràfic
GRUP D'ESPLAI

Impresa a:

T Tirrena S.A.

C/ Pintor Juan Gris, 2.
Tel. 55 52 12. Manacor

*Els articles publicats
reflecteixen únicament l'opinió
dels seus autors.*

*Interior confeccionat
amb paper reciclat.*

Quan fa poc més d'un any, l'equip de persones que ara formam la junta directiva de l'Agrupació cultural vàrem agafar la responsabilitat de getionar l'entitat, ens proposàrem uns objectius molt específics per assolir: nous estatuts, actualitzar llistat de socis, noves activitats, conservar les ja existents, Llum d'Oli, obrir les portes de l'entitat a persones noves, ... En realitat, la nostra fita era que l'Agrupació tornàs a tenir un pes específic, un prestigi cultural que en aquests darrers anys havia perdut.

La tasca no ha estat gaire difícil perquè sempre hem pogut comptar amb la col.laboració d'un important grup de persones que tenien molta d'il.lusió per fer anar endavant l'entitat, persones que durant molts d'anys han fet molta de feina dins l'entitat i a les quals volem agrair tot el suport que n'hem rebut.

Una vegada coberta aquesta primera etapa, la junta directiva continua amb molta d'il.lusió per aconseguir nous objectius. Pensam que no ens podem conformar complint l'expedient, que Porreres té gent preparada i capacitada per dur endavant una bona tasca cultural i que a més de fer moltes activitats (d'altra banda molt necessàries) hi hauria d'haver més gent que participàs en tasques d'investigació sobre la nostra història, geografia, natura, cultura popular,...

Tot això es pot dur a terme fent una tasca conjunta entre institucions públiques i privades, entitats i particulars, i, des d'aquí volem animar tota la gente que en qualche moment ha col.laborat activament en la cultura del nostre poble i que ara ha passat un poc a segon terme, perquè s'animin a prendre-hi part.

CONFERÈNCIA DE JOAN VENY

Les passades festes de Sant Roc, organitzat per la nostra entitat en col.laboració amb l'Ajuntament de Porreres, vàrem tenir l'oportunitat de poder escoltar el filòleg de Campos Joan Veny, actualment catedràtic de la Universitat de Barcelona, el qual ens va parlar sobre "Varietat i diversitat de la nostra llengua".

Va presentar l'acte el filòleg porrerenc Joan Melià que va comparar la figura de Joan Veny amb personatges tan il.lustres en el món de la investigació com Mn. Alcover o Francesc de Borja Moll.

Amb la sala d'actes de l'Ajuntament ben plena, el conferenciant ens va demostrar ràpidament el domini que té sobre la dialectologia catalana. De manera clara i senzilla, per tal que tots els assistents poguessin gaudir de les seves paraules, va parlar sobre varietats i diversitats lingüístiques del català, i ens va permetre viatjar en els mots per moltes de les terres de parla catalana.

FESTA PAGESA

El passat diumenge dia 26 de setembre es va celebrar una assemblea extraordinària per debatre la continuïtat de la festa Pagesa; la participació de socis i sòcies no va ser gaire nombrosa, però sí molt profitosa. El que va quedar clar va ser que l'entitat ha de conservar festes i no fer-les

desaparèixer; d'altra banda, els assistents varen aportar una sèrie d'idees per intentar que la festa torni tenir les mateixes funcions que quan es va crear i no sigui únicament una verbena o una torrada com en aquests darrers anys.

Entre altres idees, es va proposar: convidar les entitats locals que els faci il.lusió participar en l'organització; preparar algunes activitats que puguin ser de l'interès de tothom, però fonamentalment de la pagesia; fer una major campanya de propaganda als pobles veïns; major participació dels grups musicals locals, perquè es puguin donar a conèixer un poc més; i, finalment, es va proposar que a partir de l'any que ve es preparàs un programa d'activitats que vagi de Sa Fira fins a Santa Catalina.

SETMANA CULTURAL DE SA FIRA

La setmana cultural de Sa Fira, la nostra entitat vol aprofitar per fer un homenatge al poeta Josep Maria Llompart, durant una sèrie de dies es faran diferents actes en col.laboració amb l'Obra Cultural Balear i patrocinats per l'Ajuntament de Porreres.

Els actes a què podeu assistir són:

- Exposició sobre l'obra del poeta, que es farà a l'entrada de l'Auditori Municipal
- Lectura de poemes i projecció d'un video sobre la vida de Josep Maria Llompart

- En col.laboració amb les dues escoles, també es faran unes activitats de caire didàctic per a tots els nins del poble.

La nostra entitat aprofitarà la cloenda d'actes per signar un conveni de col.laboració amb l'Obra Cultural Balear

- Per altra part, es tornarà dur a terme la TAULA RODONA que els altres anys ha tengut tant d'èxit. El tema d'enguany serà: VIABILITAT ECONÒMICA DEL PLA DE MALLORCA. De moment hi estan convidats: el conseller d'Economia i Hisenda del Govern Balear, el president de la Mancomunitat del Pla, un parlamentari de pla de Mallorca, un representant de la U.I.B., i l'economista i empresari porrerenc Pau Servera. L'acte es celebrarà el divendres dia 29 d'octubre a les 21'30, a la Sala Polivalent.

VISITA A LA SEU

Pel dissabte dia 20 de novembre dematí, la nostra entitat ha organitzat una visita a la Seu, en la qual es podrà visitar el Museu Diocesà i la catedral per la part de dalt.

PINTURA

A partir d'aquest mes d'octubre, la secció de pintura de la nostra entitat, s'ha tornat a posar en marxa; si hi ha algun soci o sòcia interessat en participar-hi es pot posar en contacte amb la professora Francesca Palerm o amb la coordinadora de l'activitat Catalina Oliver.

VIATGE CULTURAL I GASTRONÒMIC

Com ja és habitual en el pont de la Constitució, l'Agrupació Cultural organitza un viatge gastronòmic i cultural per diferents terres de l'Estat Espanyol; enguany, ja que tenim un dia més de viatge, tenim pensat aprofitar bé el temps i volem intentar conèixer les terres de la Comunitat Autònoma Asturiana i les de Cantàbria. La sortida està prevista per divendres dia 3 i la tornada per dimecres dia 8 de desembre. Totes les persones que hi estiguin interessades o vulguin conèixer-ne els detalls, es poden posar en contacte amb qualsevol membre de la Junta de Govern de la nostra entitat.

ACTIVITATS DEL G.E.P

EXCURSIÓ AL TORRENT DE PAREIS

El passat dia 5 de Setembre es va realitzar la XIX Travessia del Torrent, l'excursió més emblemàtica de totes les que dur a terme la nostra Agrupació.

Cal destacar el nombre d'excursionistes, 94 persones de totes les edats, que passaren un dia força agradable ja que a més de poder fer la travessia del torrent pogueren gaudir d'un refrescant bany a les blaves aigües de Sa Calobra. Dinàrem a Cala Tuent aprop de les oliveres que avui per desgràcia romanen ja calcinades pel foc.

Des d'aquí volem donar les gràcies a tots aquells que prengueren part en l'excursió, per la mostra de civisme que demostraren al no deixar cap tipus de deixalles al seu pas. Fins i tot alguns ens donaren tot un exemple, recollint escombraries que havien deixat excursionistes poc responsables.

ACAMPADA AL PUIG DE MASSANELLA

Els dies 25 i 26 de setembre el G.E.P va organitzar una acampada al Puig de Massanella. Encara que el temps pareixia que no havia d'acompanyar-nos no ens va impedir acampar còmodament i sense brusca. Això sí, molt de fred!

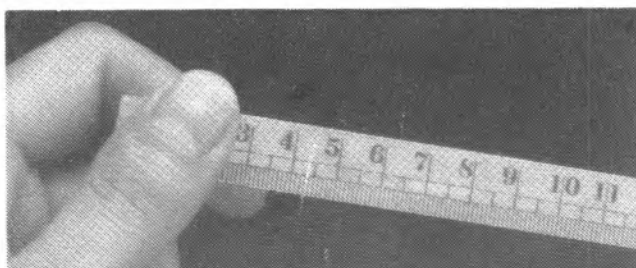
**Domiciliar
sus pagos en**

Es Crèdit

Tiene premio!

**BANCO DE
CREDITO BALEAR**

GRUPO BANCO POPULAR

A LA SEVA JUSTA MESURA

CRÈDITS

- CRÈDIT INSTANTANI:
Podem **avançar-li fins a 8 mensualitats** (màxim 1.000.000 pts.). Es un servei àgil, pràctic i molt fàcil d'obtenir. La concessió és instantània amb un bon tipus d'interès. El termini de devolució és d'un any, podent elegir-se qualsevol data dins aquest període. Si té una antiguitat de 3 o més anys a la seva empresa i 6 mesos cobrant la nòmina a través de Sa Nostra, pot guadir-ne sens cap altre requisit.
- AVANÇAMENT NÒMINA:
Resolució immediata. S'amortitza amb l'abonament de la nòmina del mes.
- PRÉSTEC NÒMINA:
Pot sol·licitar fins a 3.000.000 pts. (màxim 8 mensualitats) en les millors condicions del mercat.

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

Pou de la Dama

Rafel Picornell Manresa

El pou del carreró de la Dama és sens cap dubte un dels dels més plantosos i senyorívols de dins el nucli urbà del nostre poble.

La configuració externa del coll, de planta rectangular i de parets lleugerament inclinades, li dona l'elegància i l'esveltesa de les construccions rurals que adesiara trobam espargides per les nostres contrades i que reuneixen a la vegada senzillesa i harmonia.

L'antiga s'nia o pou que avui comentam està situat més al centre del carrer del que sembla a primer cop d'ull ja que aclucaren la boca del pou i d'una amplada d'180 m. es passà a una d'1,35 m. Així com una de les parets interiors del pou ve amb tirada amb el coll de l'altra del qual en surten unes tibes de pedres (que a la força han de dur llargària vist el contrapès) on carrega l'altra paret del coll. A partir d'aquí van unes peces de marès de gruix de emperador, prou triades i lligades, que són de mesures variables, solen tenir 40 cms. d'altària per 68/70 d'amplària per 30 cms. de gruix que coronen fins a la mol.lura el redó de tota l'obra. Tot fa pensar que la inclinació de la paret i la mol.lura es tregueren de la mateixa obra, rebuidant les peces una vegada muntades.

Les testeres de davant i darrera són ben diferents de les altres. D'una pedra molt fina i de gra molt atapeït, vist que l'esforç i l'esquinçament que havien de sofrir seria superior les altres.

A l'investida del pou s'hi accedeix amb una llova/escaló de pedra de 90x50 x?

Damunt el coll del pou i a la part interior hi trobam unes engastetes velles fetes al marès que fan

Foto: Rafel Picornell

pensar que altre temps aquest es trobava protegit per un reixat segurament (vistes les mesures de les engastes) de fusta (ullastre-ametler?)

Encaixa el trenca-closques, perquè de les tres barres que surten de l'enfront, només dues arriben

davant, on fort i no et moguis hi hem de tenir la porteta de tancament.

Els dos pilars que fins ara han suportat el través de la corriola són uns cantons de marès totalment extens als orígens del pou (vegeu

El POU DE LA DAMA després de la restauració

fotografia).

Són peces de marès de diferents procedències i de dimensions variades, que fins i tot presenten a les cares exteriors les clàssiques regates per l'abeurador que solen fer exteriors les clàssiques regates

per l'abeurador que solen fer els picapedrers, això indica que conforme anaven desapareixent les velles, es substitueixen per les que es tenien a mà.

A l'hora de fer les columnes d'aquest pou s'han consultat pro-

fessionals especialitzats, fins a persones sense cap especialització, (pagesos, paredadors, etc.) i totes coincidiren dient que les columnes evidentment no eren pròpies del pou. Afegint que el millor era substituir-les per unes de noves, però sempre amb un aire diferenciador de l'obra original.

El Sr. Antoni Arques, ens va indicar que seria molt millor acabar el capitell amb un toret entremig. La comissió de cultura aprova la proposta hi encarregarem l'obra de marès a Joan Mora Estarellas a Serena.

Havien de cloure la feina amb una corriola i optarem per fer-hi una de fuell giratori, tot pensant, que seguint la història del pou aquest era més que un pou/abeurador un pou/traginer. Sinó digau-me si hi heu conegut mai cap pica.

Així amb una corriola de fuell, cadascú portava el seu poal i corda, i acabades són cançons.

Precisàvem d'una bona peça d'ullastre i ho diguérem a en Bartomeu Vidal Grimalt a "Moi" i un dia es va presentar amb una soca gruixada, abrinada i sobretot seca.

Quant li diguérem que dugués el compte a l'Ajuntament volgué sebre perquè s'havia d'utilitzar, i ens va dir que amb molt de gust, per un pou ho donava al poble.

Muntàrem l'enreixat de protecció i clavàrem unes rajoles que diuen:

Pou de la Dama. Ajuntament de Porreres. Patrimoni Cultural.

Fitxa del pou:

coll exterior: Alt 125/127 cms.

Ample 135

Llarg 240

coll interior: forma-rectangular
fondària - ? (sense escurar).

Nivell de l'aigua 8'40 m.

Qualitat de l'aigua: Els veïns la donen per potable.

Celebrant una missa nova fa dos-cents anys

Bartomeu Servera i Sitjar

La consulta d'un arxiu privat sempre és un plaer, ja que la seva poca accessibilitat, motivada per la pròpia privacitat i per la desconexió de l'investigador, ens amaga un fons documentals prou interessant.

En el nostre cas seria l'arxiu de Ca'n Feliu a Porres, el qual tinguérem l'oportunitat de consultar fa un parell de mesos amb en motiu de la investigació que es duia a terme sobre la figura del nou fill il·lustre del nostre poble Don Joan Feliu i Jaume. Aquest personatge havia realitzat una classificació dels documents familiars en carpetes segons la seva temàtica: matrimonis, defuncions, baptismes,... adjudicant a tot un grapat de papers sense cap tipus de relació una carpeta amb el títol de "Varios". Seria dins aquesta on hi trobaríem una petita nota que ens resulta interessant des d'un punt de vista un poc anecdòtic, ja que fa referència a les celebracions dutes a terme per la missa nova del Rd. Josep Mora del Pou Florit.

Aquest document no datat (encara que per la seva escriptura probablement sigui del S. XVIII) ens fa una relació dels convidats que hi havien d'assistir, els quals es poden enquadrar dins el grup socio-econòmicament més elevat dins la vida d'un poble: els senyors i el clergat. Entre els primers podríem destacar als Danús de Son Servera, família de la petita noblesa provinent de Lluçmajor i hereus de la dita possessió pel matrimoni a mitjans del S. XVIII entre la pubilla Maria Anna Llompart de Son Servera i Bonet Bonico i Francesc Danús i Marroig de La Foradada.

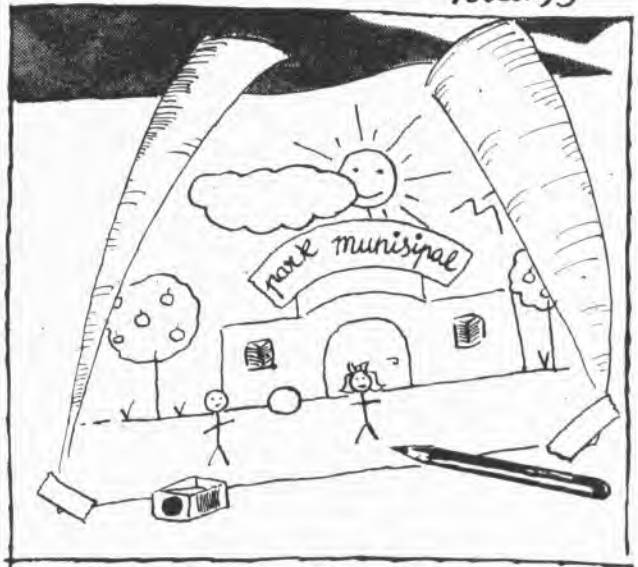
El primer acte fou un berenar de *xicolati* per tots els capellans i la família del *Poticari*. Després de la missa hi hagué un refresc consistent en confits i bes-cuit gros on es convidà generalment. Però, el més interessant és la relació dels plats preparats pel dinar i que finalment exposarem:

Els principis:

- 1.- arròs i sopa.
- 2.- bollit.
- 3.- escaldums.
- 4.- un principi de carn dolç
- 5.- els *menudos* i els ous de les gallines.
- 6.- gallines senceres amb suc dolç.
- 7.- costelles de motló.
- 8.- un indiots i un anyell rostit.

Les postres: bunyols de vent, menjar blanc i tortades.

La fruita: ametlles i taronges.

Preservem el nostre Patrimoni Històric-Artístic: Creus de Terme. Làpides Sepulcral

Maria Barceló Crespi

Ara fa 100 anys que Joan Feliu i Jaume en el seu llibre **Notícies Històriques sobre el santuari de Montesion de Porreras**, a les planes 128 i 129 feia un comentari sobre la importància artística i històrica de les creus de la vila així com també del seu estat de conservació. Creiem que val la pena reproduir aquelles paraules:

“En los alrededores de la población y en los puntos en donde arrancan las carreteras que llevan a los pueblos comarcanos de más importancia, véñse cruces labradas en piedra que, siglos atrás, el Municipio mandó levantar y que son otros tantos monumentos arquitectónicos de reconocido valor artístico. Muchas de ellas han sido destruídas; pero nos complacemos en consignar que el Ayuntamiento tiene acordado que sean restauradas. No dudamos que este trabajo será llevado a cabo conforme a las reglas del arte, y que será digno del gusto que se desplegó en su construcción”.

Avui hem de convenir que compartim aquesta opinió i que ens preocupa la seva vigència. Efectivament, el conjunt de les creus porrerengues ha sofert incidents de diversa índole com és el brutal atac que patí la Creu d'En Monroi, la desaparició de la Placeta, etc. a l'erosió manifesta que es pot contemplar a les creus gòtiques del camí de Monti-Sion a més de la capa de pols que les cobreix.

Ja l'any 1574 el bisbe Diego de Arnedo en una visita pastoral manava que els jurats reparassin les creus públiques i assenyaladament -en aquella ocasió- la Creu d'En Net.

És ver que es va restaurar la Creu situada vora el Pou Nou i que es millorà el seu emplaçament a l'igual

Visió de Porreres. Quadre conservat a l'Aula de Gramàtica de Monti-Sion (Foto Vidal).

que la del Pou d'Amunt. Però encara manca molt de camí per córrer fins assolir l'acondicionament que es mereixen. Cal fer les passes necessàries per aconseguir-ho ja sigui a nivell municipal, insular o autonòmic. Sens dubte, tots tenim el deure de preservar el nostre patrimoni cultural però també, i al mateix temps, el dret de gaudir-ne.

Al trespol de l'església del santuari de Monti-Sion hi ha dues làpides sepulcral del segle XVIII. Els anys i les potades de les gents han desgastat la pedra i han erosionat les lletres. Sortadament, encara avui es poden llegir i per a que en quedi constància en el futur, vet ací la seva transcripció:

SEPULTURA DEL R^d SEBASTIA ROSELLO P^{re} TITULAR Y MESTRA DE ESTE ORATORI DE N^o Sra DEL PUIG DE MONTESION DE ESTA UILA QUI FONCH ALECTO ALS 14 JULIOL DE 1771 I MORI EN DIT ORATORI ALS 18 MARS DE 1781 DE EDAD DE 34 AÑYS 4 MESOS Y 2 DIAS

SEPULTURA DEL D^{re} EN MEDECINA MATHEU VERDERA MORI ALS 22 MAIG 1792 ANIMA EIUS REQUIESCAT IN PACE AMEN

Els Cossiers a Mallorca: passat i present (II)

Aina Sansó

ELS COSSIERS DE MANACOR

Amb els entrebancs de la guerra civil, i després d'uns anys de franca decadència, els cossiers de Manacor es perderen. En aquests darrers anys la dansa s'havia degradat bastant. Els dansadors -sis i una dama, que també era del sexe masculí -eren quasi infants, ja que segurament la gent major hi havia perdut l'interès.

En aquell temps, els ensenyava l'amo en Bernat **March**, molt afeccionat a aquests truis, i també a fer-se rues al clatell. El músic era l'amo en Pere **Caragoler**, un homenet que vivia a l'hospici.

Hi hagué una brevíssima sortida a rotlle dels cossiers l'any 1952, quan Don Baltasar Pinya, prevere manacorí amant de les tradicions populars, n'organitzà una colla i la menà al **III Congreso Internacional de Folklore** realitzat a Palma. Aquesta sortida no tengué cap ressò ni cap continuïtat dins el poble de Manacor. Però serví per a la recuperació posterior dels cossiers, ja que el sonador d'aquella ocasió ens deixà enregistrar les melodies tal i com ell les recordava.

L'any 1981, després de prop de tres anys d'investigacions i recerques, fent ús sobretot de testimonis directes i fonts orals, fou a la fi possible el ser recobrament. Jo mateixa vaig participar en aquesta recerca i puc donar fe de la fidelitat absoluta a aquestes fonts. Dos antics cossiers, l'amo en Biel Galmés (a) **Juanet** i l'amo Antoni (a) **Gorrió**, entre molts altres, ens facilitaren, amb la seva bona memòria, el nostre treball de reconstrucció de melodies, figures, passes, vestits, etc.

Els vestits dels dansadors segueixen la mateixa pauta general de tots els cossiers: faldeta vermella, camisa blanca, calces i espartenyas cordades, calçons amb bufes, una capeta amb cintes de coloraines i els capells amb una ala tombada. Els colors dels calçons i els capells són grocs, verds i cels. No duen cascavells, segons els darrers testimonis que obtenguérem, en canvi sí que en duu la dama, tant en el vestit com a la filoa que porta a la mà. El 1981 es va fer un vestit per a la dama seguint una fotografia de

Els Cossiers de Manacor

l'any 1932. L'any passat se'n va fer un altre segons una fotografia de 1897.

No hi ha dimoni amb els cossiers, segons els darrers dansadors. De fet, no apareix en el document fotogràfic més antic que es pogué trobar. També hi ha la possibilitat que aquest es perdés, si tenim en compte que a Manacor, des de molt enrera, els dimonis són protagonistes de les festes de Sant Antoni. Hem de dir aquí que el 1952, quan la colla de Don Baltasar Pinya anà a Palma, se'n menà un dimoni de Sant Antoni amb els cossiers, molt possiblement per "esser com els altres". No oblidem la importància que tenia el "folklore de mirar d'asseguts" durant la passada època política.

Quant a les danses que es fan actualment, són les següents: EL PEUET i LA BALENGUERA (no la confongueu amb "La Balanguera" popular, que és un ball de cadena infantil) es ballen amb mocadors a les mans. El ballet de E3 BROQUERS es pot comparar al ball de bastons del Principat. Els cossiers duen a les mans un bastó i un escutet (broquer) de

fusta, amb els quals marquen el ritme mentre evoluciona el ballet. Aquesta és l'única dansa d'aquest estil que ens queda a Mallorca. Aquestes tres danses són còpia exacta de la memòria dels antics balladors. S'hi han incorporat també dues danses més segons les descriu Don Antoni Pont, amb tots els pèls i senyals, al DCVB (Diccionari Català-Valencià-Balear): una altra versió de LA BALENGUERA i una dansa d'acompanyada, LA PROCESSÓ.

Segons els darrers testimonis que col·laboren en la recuperació, en els darrers anys els cossiers havien ballat a Manacor a les Festes de Fartàritx per l'Ascensió, i per Sant Jaume. En els primers anys de la nova etapa, han ballat per la Fira de Maig (el darrer diumenge d'aquest mes) i a les festes de Fartàritx. Actualment ho fan el dia del Pregó de les Fires i Festes de Primavera com a festa civil i el dia de la festa del Sant Crist (cinquagesma) a la Parròquia dels Dolors, com a festa religiosa.

Conversa amb Bernat Ferrà “El sabater Angel”

L'home més major del nostre poble

Bernat Ferrà, més conegut a Porreres com *Es Sabater Angel* va néixer al carrer Passaraix l'any 1.895. Es casà amb na Bàrbara Vidal Vaquer de Can Moi als 23 anys. Els cinc fills nascuts del matrimoni són actualment els únics amics que li queden “... ja no em queda cap, els meus fills i filles són els meus únics amics...”

L'amo En Bernat volia esser Guàrdia Civil, però un relleu en el Quarter del Carme, quan feia el servei militar, canvià les seves aspiracions per les de sabater.

“... el Govern En Franco em va prendre el material. No podia comprar sola ni pell perquè la volia per a ell per fer-ne sabates per als soldats”.

Començà d'aprenent, a Cas Sabater Serra, quan només comptava 10 anys; més tard i durant dos anys treballà a Can Pixa i llavors ja es va posar a fer feina pel seu compte. Des de l'any 1.941 fins el 1.945 l'amo En Bernat es veié obligat a tancar el seu propi taller “... el Govern En Franco em va prendre el material. No podia comprar sola ni pell perquè la volia per a ell per fer-ne sabates per als soldats”.

Passà a ficar tatxes a “*Sa Sabateria*” (una fàbrica que donava feina a més de 50 persones, entre homes i dones), propietat d'en Miquel Mulet de Lluçmajor.

“... En vaig ficar mig any!. Llaavors les tatxes s'acabaren i vaig començar a treure formes de les sabates i marcar els números a la sola...”

Sap escriure i llegir. Anà a escola a Cas Mestre fins els 10 anys. Després només anava els vespres a Ca Don Joan Mora.

“... fins i töt sé escriure amb els ulls clucs el meu nom...”

Parlem un poc sobre la vostra professió, la de sabater, que avui en dia a Porreres ja no en queda cap.

- **Què guanyaveu quan començareu a fer de sabater?**

- “Guanyava dues pessetes, i feia molta feina! Mon pare, ma mare i el meu germà anant a Cas Notari fent feina a foravila tot el

“... ja no em queda cap, els meus fills i filles són els meus únics amics...”

dia, guanyaven 7 reials (una pesseta i 75 cèntims)”.

- **I un parell de sabates que costaven en aquell temps?**

- “Abans de la Guerra amb un duro o 3 pessetes se feien les saba-

tes. Més tard les sabates bones valien 25 pts. les dels homes i les de dona 18. Un dia vaig fer-ne unes de xarol bo a un home i li costaren 30 pessetes. les va dur 7 o 8 anys només els diumenges”.

El sabater Angel va ensenyar el seu ofici a una bona partida de “mossos” que en aquell temps anaven a ca seva per aprendre l’ofici i mentre tant li ajudaven. Se’n recorda de “... mestre Pedro Pelut, es sabater Botera, mestre Joan Costix, en Toni Mollet i en Rafel Tibeu..”

- A més de Vós, recordau quins altres sabaters hi havia a Porreres?

- “Si, hi havia els sabaters “Pixes”: Mestre Antoni tenia la sabateria davant “Ca n’Ingotis” al carrer de Sa Galla; i mestre Pep la tenia a davant Cas Ferrer Garraxet...”

“... fins i tot sé escriure amb els ulls clucs el meu nom...”

“Avui ja no en queda cap de sabater. A n’en Biel Salleres, que ara només fa esperdenyes porqueres li vaig regalar totes les eines que tenia: unes “cuxilles”, unes estenalles...”

L’amo en Bernat fa memòria, de vegades sembla com si tornàs a viure per uns moments en aquell poble, Porreres, amb la plaça sense enrajolar, sense semàfors, carrers sense asfaltar plens de bicicletes, bísties i carros i de tant en tant plens de cagallons de cabra. Aleshores eren altres temps

- Com se divertien els joves?

- “La gent jove, quan tenien 15 anys, anava als balls. jo anava amb En Tià Mianes. Se feien en els salons. En feren allà on era Can Rafel (cana Molleta) i a damunt Can “Pepin”

- I Sa Fira, com era?

- “Feien una fira molt grossa a Sa Plaça. M’aixecava de bon matí. Tot el dia estava per Sa Fira. Hi havia juguetes, xiulets, xeremies, gorres, capells.... Els homes i les dones compraven olives per tot l’any”

No se’n recorda de la primera televisió que hi va haver a Porreres, però sí del primer cotxe que va veure del poble “... El Primer que vaig veure aquí era el de mestre “Nilo” que fundà Sa Sabateria. Tot-hom sortia per veure’l passar”.

- Aleshores, fins i tot en els funerals hi havia categories, no es ver l’amo en Bernat?

- “Sí, n’hi havia de tres categories. Quan es va morir mon pare, als 82 anys, en demanaren quin funeral volia. Jo els vaig contestar: A ca nostra som de tercera i de tercera l’hem de fer, i a ma mare també”.

“Hi havia sabaters, sellaters, ferrers, picapedrers, cordadors d’olles, boters, cabrers... i botiguers. Botigues n’hi havia una a cada casa! Can Delobra, Can Peret, Can Porquera, Cana Mariaina Renya...”

- Quina diferència hi havia entre els funerals de primera, segona i tercera?

- “En els de primera hi assistien 7 o 8 capellans, moltes banderes i anaven a cercar el mort a ca seva. Si era de segona menys capellans. I els de tercera només hi anava un capellà, s’escolà i cap bandera”.

Passem a parlar de coses més alegres.

- Qué feien per les Festes de Sant Roc?

- “Ball a SaPlaça. Llavors no estava enrajolada!

- Com l’heu vista a Sa Plaça?

- “Hi havia tres o quatre cases enmig: Can Rafel de Sa Gotera... llavors hi havia dos “casinos” davant Ca Ses Jaumes: Can Vico i s’altre ... (no se’n recorda).

“Ara només mengen carn i més carn, i en lloc de morir vells moren joves. Peguen una panxada i ja està”!

Ha vist l’Ajuntament ubicat damunt allà on és ara el Cafè Can Toni i se’n recorda de quan En Xesc de s’Hostal tenia habitacions i hi quedava un home que arreglava paelles amb estany. El darrer “pael·lero” vivia davant el Forn de Can Cortat (ara Can Grau)

- A més de fer de foravilers, a què se dedicaven els porrerencs?

- “Hi havia sabaters, sellaters, ferrers, picapedrers, cordadors d’olles, boters, cabrers... i botiguers. Botigues n’hi havia una a cada casa! Can Delobra, Can Peret, Can Porquera, Cana Mariaina Renya...”.

- Per a Pasqua i Nadal quins menjars feien?

- “Panades i robiols per Pasqua. Coques i torró per Nadal. També per Nadal mataven un conill o un gall, encara que pel cos no és bo. Convé més, menjar col i un os de porc. Aquella escudella que feien...! Allò era Bo!

“Ara només mengen carn i més carn, i en lloc de morir vells moren joves. Peguen una panxada i ja està”!

Actualment l’amo en Bernat no

camina gens però menja de tot, no fa règim i no pren quasi cap medicina.

Li pareix molt bé que a Porreres hi hagi l'Associació de la 3ª Edat, encara que ell no hi pugui anar. El seu humor no li impedeix cantar-nos dues o tres cançons fetes seves en castellà.

“Sempre m’ha agradat molt cantar, cantàvem amb amics pel carrer i a damunt s’era”

“Sempre m’ha agradat molt cantar, cantàvem amb amics pel carrer i a damunt s’era”

Malgrat sia l’home més major del poble no n’està orgullós. No li fa por es morir-se.

“Pagaria per esser mort. Es on estan millor, no gemegen”.

“M’agradaria veure la mort perquè és una cosa que no l’ha vista ningú mai i com que jo som un

“àngel” per ventura passaria per malla. Me diven en Bernat “Àngel” no és que ho sigui, però me pens esser-ho”

El carro i la bicicleta foren els seus únics mitjans de locomoció.

“M’agradaria veure la mort perquè és una cosa que no l’ha vista ningú mai i com que jo som un “àngel” per ventura passaria per malla. Me diven en Bernat “Àngel” no és que ho sigui, però me pens esser-ho”

No ha sortit mai de Mallorca, ni ha anat en barca ni amb avió però a la platja hi anava molt sovint.

“A la platja, molt! La meva

dona, els meus fills i jo anàvem a Ses Covetes amb una bística que teníem. Empràvem una o dues hores. Partíem ben dematí. Només hi havia 4 cases de senyors; noltros dinàvem dins el pinar”.

Els records li van sorgint com si d’un No-Do es tractàs.

“El Metge Rosseó” vivia allà on és el cine de Cas Botarins (actualment l’Auditori Municipal).

“El Senyor de Can Mora s’ha comprat un mocador per anar a veure el sol amb el metge Rosseó” (recitat)

- I “Curenderos”, n’hi havia a Porreres?

- *“si els Curenderos llevaven fics i curaven les sedes amb saliva. El meu sogre, En Joan “Moi” contactava els fics i ja estava! Fins i tot en va llevar dos a un ca. Llavors també hi havia “Sa Pedassera” que curava cremat. Els que curaven el cremat no havien de beure ni menjar res que hagués tocat ferro. El dia de Sant Llorenç havien de fer el dejuni de Sant Llorenç”*

També se’n recorda de “Sa Catarata”

“Jo estava a la flor del món, encara”. “La feien a una casa del carrer Tort. Vestien un “Baluarte” de dona o d’home la s’en duien a enterrar a foravila i llavors deien (recitant):

“Tots els qui li feien llum quan la duien a enterrar sa catarata donarà un duro a cada un”.

I ja per acabar aquesta conversa, quan duim a prop d’una hora i mitja encara vos faré la darrera pregunta.

- Les sabates que duis ara, són fetes vostres?

- *“No, ara ja només duc unes espadnyes d’espart que són molt còmodes”.*

Gràcies per haver-nos dedicat aquest horabaixa i que ben prest vegem complir el vostre centenari.

Fins prest.

Foto Vidal.

La història de les Balears al Campament d'Estiu

Bernat Bauçà

Durant la primera setmana del mes d'agost, més de 140 nins i joves del nostre poble varen poder descobrir la història de les nostres illes d'una forma dinàmica i alegre. Foren moltes les activitats que es varen dur a terme: jocs, vetlades, representacions teatrals, treballs manuals, etc..., totes encaminades a descobrir què ha passat a les Balears durant molts de segles.

Els homes primitius, els seus costums i formes d'alimentació varen ser, entre altres, les activitats que encetaren el campament. Cada una de les etapes de la nostra història va ser coneguda pels nins i joves de diferents maneres: vàrem construir talaiots, les famoses taules menorquines, fones, diferents vestimentes de cada una de les èpoques, siurells, etc. -Als jocs, les preguntes teòriques foren un poc difícils de contestar, però amb l'ajuda dels llibres, i de qualche mà caritativa en forma de biblioteca ambulat, varen ser la solució; a les proves pràctiques la imaginació i la il.lusió, feien una bona combinació per descobrir coses noves.

A les vetlades, els nins i joves feien el millor que sabien per escenificar les diferents etapes de la nostra història, però, tal vegada, el més destacable va ser la representació de l'obra de teatre MAR I CEL, que els joves prepararen amb un sol dia i deixaren els nins enlluernats, tant per tot el que representaren, com pels decorats, llum, escenografia etc.

En definitiva, que les terres de S'Espinar per uns dies estigueren dominades per diferents poblats, dife-

rents cultures i sobretot per molts de porrerencs, amb ganes de compartir uns dies plens d'il.lusió. Amb tot això els monitors del grup d'esplai sortirem molt animats per seguir endavant amb la nostra tasca, la qual

cosa es va reflectir a l'acampada on més de 30 monitors del grup celebràrem els propassats 18 i 19 de setembre al Santuari de Lluc, per realitzar la programació del curs 1993-94. ■

Llum d'oli, membre de l'associació de Premsa Forana

La nostra revista LLUM D'OLI ha estat readmesa per l'Associació PREMSA FORANA de MALLORCA ja que compleix els requisits previstos en els Estatuts de dita Associació. Deim **readmesa** pel fet de què la revista ja fou membre de l'Associació en tres ocasions. El no sortir amb la periodicitat que li pertocava, aleshores bimensual, la Junta Directiva la donà de baixa com a membre de l'Associació.

Esperam que aquesta vegada sia per molts d'anys! ■

Dos gegants i un grapat de grallers

Bernat Bauçà

Durant les passades festes de Sant Roc, el nostre poble va tenir uns visitants poc habituals als nostres carrers, una parella de gegants de la Garrotxa, i un grapat de grallers que es passejaren i acompanyaren als dos alegres personatges.

Tot això, que sembla molt interessant i divertit, per unes festes d'un poble, canvia de cap a peus, quan sabem que aquesta gent són d'un poblet de Catalunya que es diu PORRERA, i que la seva visita no era d'una forma involuntària, ni casual, sino que responia a una il·lusió de comunicació, entre dos pobles que tenim moltes coses en comú. Els nostres il·lustres visitants varen poder disfrutar de l'ambient de les festes i quedaren molt contents de les diferents mostres d'afecte rebudes al nostre poble.

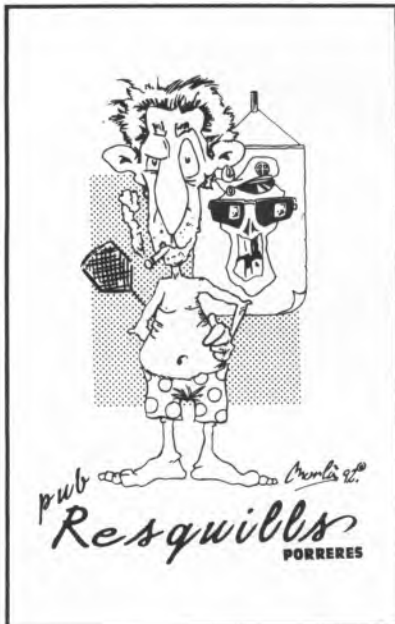
L'Agrupació Cultural va iniciar aquests contactes l'any 1984 amb una visita a Porrera i al seu entorn; els que varen poder disfrutar d'aquell

viatge encara compten, el gran acolliment que els varen fer els veïns del poble, d'allà on surten les arrels del nostre topònim; posteriorment l'Associació de la tercera edat del nostre poble, acompanyada d'alguns membres de l'Ajuntament, tingué l'oportunitat de poder comprovar que la distància no representa un impediment perquè dos poblets puguin tenir unes bones relacions.

És una llàstima que aquests con-

tactes no s'haguessin començat molt abans i realment seria molt trist que ara es quedassin amb uns senzills actes de tipus burocràtic i per quedar bé. Tal vegada estaria bé posar en marxa una sèrie de contactes a nivell Institucional i oblidar que els contactes personals són molt interessants, però és trist que servesquin per tancar les portes a qualque entitat com és el cas de l'Agrupació Cultural.

T'interessa

- Llum d'Oli deixa una porta oberta a totes les entitats locals per publicar les seves activitats, idees i iniciatives a la nostra revista
- El Govern Balear cerca uns terrenys per ubicar-hi el Parc d'Innovació Tecnològica; podeu presentar les ofertes a la Conselleria d'Economia i Hisenda. Heu de demanar per Xavier Ripoll, ext. 243.
- La societat ISBA dóna importants ajudes econòmiques a les empreses que vulguin realitzar inversions als seus negocis. Val la pena informar-vos.
- A la Direcció General de Joventut del Govern Balear hi ha una borsa de feina on hi podeu trobar interessants ofertes.

Sabeu que...

... us podeu fer subscriptors del Llum d'Oli per només 800 pessetes anuals o socis de l'Agrupació Cultural per 3000 cuques, ens fareu molt contents.

... enguany fa 100 anys que quedà llest el campanar de l'església de Sant Felip.

... en Jaume Mesquida està a punt de treure el primer cava porrerenc.

... l'Ajuntament va llegir la nostra editorial del darrer Llum d'Oli i que ja ha posat fil i agulla per reformar els seus immobles.

... hi ha entitats del nostre poble que no estan disposades a col·laborar amb el decret de normalització lingüística, deu ser que volen fer com l'Ajuntament.

... l'escola nova, té com a nova directora na Margalida Mora. Li desitjam molta sort en aquesta nova tasca.

... Per les festes de Sant Roc el grup porrerenc HI HA SET no va poder actuar i que després d'esperar més de 6 hores, i davant la insistència de molt de públic, els representants musicals varen dir que no sabien res del delegat de festes.

... a l'escalonada de Montision encara es poden destriar tres o quatre fragments de làpides sepulcral de les quals just just es poden identificar algunes lletres. No creieu que aquestes peces valdria més que fossin retirades i guardades que no tre-

pitjades?

... en Joan Llaneres va fer una extraordinària Volta a Catalunya i que els diaris de Palma tan sols no en parlaren.

... que la Mancomunitat del Pla fa uns interessants cursets sobre diferents matèries, i que estaria molt bé que s'hi apuntàs molta de gent.

... a la possessió d'Es Tast es guardaven durant anys fragments dels vitralls del Gran Hotel i que aquests elements modernistes han servit de model per a les reproduccions efectuades amb motiu de la restauració de l'edifici que ara acull la Fundació "La Caixa".

... els contenidors de vidre instal·lats a diferents llocs de Porreres, són per posar-hi els vidres dedins, no defora i que els nins els utilitzen per fer guerretes.

... el full Parroquial Semilla ha canviat d'imatge i que realment ha quedat molt bé; deu ser pel nou Mackintosh de la Parròquia.

... una gralla és: un instrument aeròfon de llengüeta senzilla, de caràcter rústic, constituït per un tub de fusta d'uns 27 cm. de longitud. La seva sonoritat és estrident i poc clara, és utilitzada per acompanyar la formació dels castells humans, en les formacions instrumentals pastorívoles de les comarques pre-pirinenques i pirinenques. ■

L'Església de Porreres informa

ES PREPAREN ELECCIONS A NOU CONSELL PARROQUIAL

Aquests dies s'està naimant un bon grup de persxones de la comuhiat cristiana de Porres, perquè col·laborin en el proper Consell Parroquial, que té una durada de tres anys. L'animació pretén arribar amés de 40. Ilaors, els dies 23 i 24 d'otubre, 6 membres seran elegits per l'assemblea i 8 per les difrents emissions. L'elecció es farà als finals de lesmisses, tan de la parròquia com de St. Felip.

OBRES A LA TEULADA DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL

Dia 14 de setembre comencaren le obres de reparació d'una gotera, causada per una antiga canal, situada a uns 25 metres d'altura. Els crivells havien perjudicat, durant molts d'anys, les parets del presbiteri donant humitat. El pressupost d'aquesta obra -que es feia urgent- puja a unes 850.000 pts.

ALTRES OBRES I PROJECTES

Aquests dies ens visitarà l'arquitecte Sebastià Gamundí, per assessorar a la Comissió d'Economia i Patrimoni Parroquial. Se li mostrarà un passadís del pis de la Sagristia que presenta mal estat. A la vegada es demanarà un estudi de la planta baixa del mateix passadís per una possible habilitació per l'exposició en vitrines degudament assegurades dels ornaments més antics i valuosos de la Parròquia. ■

15 % IRPF: Això ja és massa

Bernat Bauçà

La trista mania que té el Govern Central del PSOE de fer la vida impossible a les illes és totalment insuportable i -mentre governi el senyor Cañellas- insolventable.

Per una banda, els de Madrid l'únic que fan és prendre mesures que a poc a poc debiliten l'economia de les nostres illes: "Como los de Baleares tienen mucha pasta, vamos a chupar de allí, y lo gastamos en Andalucía o donde nos pueden dar más votos?"

Molts dels medicaments ja els hem de pagar, els empresaris han de pagar els primers 15 dies de baixa per malaltia, els treballadors ja no poden cobrar el subsidi d'atur així com havien cotitzat, les inversions a les Illes són mínimes... això sí, ens volen fer la preciosa presó que els altres no volen, per poder-nos enviar persones de la península.

En poques paraules, som els que pagam més, els que manco reben i els que manco competències tenim. Supòs que tots sabeu que som l'única Comunitat Autònoma amb llengua pròpia que no té les competències en

educació. Per Barcelona i Sevilla pogueren gastar tots els doblers necessaris i ara per celebrar la Universiada del 99 a Palma, resulta que els han acabat tots.

Són massa coincidències perquè després el PP i el PSOE signin pactes autonòmics amb la contemplativa mirada del senyor Cañellas i ens facin més pobres de cada dia. Però, tranquils, arribades les properes eleccions els tornarem a votar: perquè puguin anar al Xacobeo a malgastar els nostres doblers o puguin tenir els seus amiguets d'assessors a les respectives conselleries, o puguin canviar la normativa vigent per governar tranquil·lament o ajudar-se de trànsfuges.

Mentrestant, ens tenen entretinguts durant un parell de mesos parlant de l'IRPF perquè com més s'allargui la polèmica més culpa poden seguir donant als partits nacionalistes. Amb tot això, ni els de Madrid ni els d'aquí durant tot aquest temps no han pres cap mesura econòmica per sortir d'aquesta rabiosa crisi que ens afecta tots de bon de veres. Això és massa!!!!

Opinió

Quin paper hi juga la religió a l'escola?

Bartomeu Tauler

Tothom que els seus fills "facin la primera comunió". És un fet general, i ben conegut... Però, ens demanam què és allò que motiva les famílies. Serà fer una festa? Serà "posar davant els ulls dels altres la capacitat de gastar?..." Hem de suposar que hi ha qualche cosa més.

A rel de les Primeres comunions, com també del bateig generalitzat, és necessari tornar-se plantejar a veure quin paper hi juga la "religió" a l'escola. No és lògic ni coherent que uns pares que han fet batiar els fills i demanen la primera comunió, llavors no siguin capaços d'eleger per a ells la classe de religió. No serà moltes vegades, per comoditat, o perquè no s'hi ha pensat gaire?

Acceptar la fe és una qüestió de llibertat... però també de coherència.

sa fonda càfe

Porreres • Mallorca

R.I.P.

Es Passeig. Un passat ben mort

Xesc Llinàs

Els adults i molts ja ben "carrozas", no tan sols porrerencs sino més bé de tots els pobles veïnats, recorden com si fos ara mateix l'anomenat "passeig" que els dijous, dissabtes i especialment diumenges i festes de guardar -que fa uns quants anys sovintejaven- es feia per l'actual carrer de l'Almoina, que durant els anys cinquanta i seixanta, era dels més concorreguts i animats de Mallorca.

A aquest lloc físic si produïen, doncs, els fets més importants per la joventut d'aquells anys, ja que era aquí on es produïen normalment els primers i quasi únics contactes verbals i "lleugers fregaments físics" entre al.lots i al.lotes. Sempre en grup, mai mesclats... rialletes, ullades, gestos i qualcuna galtada pels més atrevits... com ara. No hi faltaven mares, ties i fadrines, fins i tot sempre hi era la parella de "serenos" i guàrdies civils que vigilaven els bons

costums. Era un món totalment diferent, tenia el seu encant i quasi tots esperaven aquest "passeig" que consistia en passejar per amunt i per avall, del bar Can Pepín fins al Cine, sols interromput per entrar a Can Pepito a comprar cacauets o caramels. Els homes entraven al bar Can Beltran i les dones es quedaven a fora, fins que s'obriren les granges Monaco i Sermi, que van esser els primers bars on entraren per primera vegada les més llançades, fet que va donar per xerrar a la població.

Al "passeig", que com dèiem abans era dels més coneguts de Mallorca, hi venien joves de tots els pobles veïns, en bicicleta i cotxes de lloguer la majoria. Fins i tot, de Llucmajor durant bastants anys van venir amb una furgoneta DKW, tota plena de llucmajorers que "la cercaven porrerenca", com diu la cançó. Perquè d'això es tractava, a falta d'altres oportunitats de cercar parella i cap a l'altar, després de superar tota classe

de proves i dificultats, que no eren poques -sogres, germans... i millor si tenia disponibilitats econòmiques-. Així es realitzaren molts matrimonis que segurament recordaran amb força aquells "passejos" que l'arribada de la televisió i els vehicles han fet desaparèixer.

Ens ho passàvem molt bé, pot ésser perquè no hi havia res més. Podríem contar-ne moltes d'anècdotes i succeïts! finalment cal contar-ne una que va ésser molt comentada. Durant el mandat no record bé si del batle Fiol o Barceló, es va produir la substitució de les primitives bombetes que just il.luminaven el carrer per veure-hi, el que era considerat un atractiu més -i no dels menys importants-, per uns potents tubs fluorescents, dels primers que s'instal.laren a l'illa. Això va ser molt protestat pels joves i parelles -les "carabines" tot al contrari- i fins i tot li van donar la culpa de la decadència del "passeig".

**BAR PUB
ES FAROLET**

L'Almoina, 58 - PORRERES

Foto VIDAL *Porrereres*

FOTOGRAFIES D'ESTUDI
REPORTATGES DE NOCES, BATETJOS, COMUNIONS
AMPLIACIONS I REPRODUCCIONS

Vacances: Creu (i 2)

Andreu Genovart

En el darrer número de Llum d'Oli (Nº 39) descrivíem els aspectes positius de les vacances d'estiu; és el que podríem dir la cara de la moneda, però, com totes les coses d'aquest món, també hi ha un caire negatiu, és el que podem anomenar la creu de les vacances.

Els primers en patir aquesta creu són aquells que, per les raons que siguin, no tenen possibilitat de fruit d'aquest temps de descans i esplai que suposa la ruptura de les tasques habituals.

Hi ha també tot un sector que no té vacances a l'estiu, senzillament perquè treballa a l'àrea de serveis.

Són aquells que es dediquen a fer possibles les vacances dels altres; aquí hi entren des dels xofers d'autocars i guies turístics, passant per les cambres, els cuiners, el personal de neteja i acabant en general per totes aquelles persones que treballen a l'hosteleria. Aquest servei als altres fins i tot es pot convertir en servilisme quan s'han de fer hores d'excés o quan amb dificultat es pot trobar un dia lliure.

Les vacances de certes persones o personatges entren en el plat negatiu de la balança senzillament perquè les realitzen en pla d'exhibicionisme econòmic: viatges, hotels de luxe, iots, festes desorbitades... aquest conjunt de coses constitueixen un agravi

per aquells que per manca d'una economia sanejada els costa viure en unes condicions dignes.

Es pot considerar també negatiu el fet que alguns malgastin els vespres de les vacances bevent de forma desmesurada fins altes hores de la matinada, agafant gateres que pertorben l'estat d'ànim i que acaben també sovint per molestar els veïnats.

Finalment en el revers de la moneda hi hem de situar els nombrosos accidents que es produeixen durant el temps de vacances i que fan que acabi en tragèdia familiar el que en principi havia de ser un període de descans i fruïció.

VIAJES COLÓN TRAVEL, S.A.

BAL 182

El meu proper viatge

31 Desembre, 31
07003 Palma de Mallorca
PORRERES Tel. 64 70 00

Tels. 76 15 50 - 75 34 40
Telefax 49 29 44

PALERM S.A.

materiales para la construcción

- **FABRICA:**
Carretera Porreres - Campos. km. 1'400
Tels. 64 71 63 y 64 73 64 - Fax 64 77 13
- **EXPOSICION PAVIMENTOS,
REVESTIMIENTOS,
SANITARIOS Y DECORACION**
C/ Duzay, 36 - Tel. 64 72 71

07260 PORRERES (Balears)

Denominacions d'origen (I)

per Joan Oliva

Per controlar i agarantir la qualitat dels vins amb Denominació d'Origen, es crea l'any 1972 l'INDO, Institut Nacional de Denominacions d'Origen, que té com a tasca principal orientar, vigilar i coordinar la producció d'elaboració i qualitat dels vins i altres productes emparats per la Denominació d'Origen o altres denominacions.

Amb tot això queda ben clar que l'INDO, i per tant les Denominacions d'Origen, no emparen únicament vins d'una determinada zona o qualitat. Hi ha d'altres productes també protegits per una Denominació d'Origen que no tenen res (o molt poc) a veure amb el vi. Així tenen aquest segell de qualitat de productes tan diferents com el formatge, l'arròs, llegums, oli, pernil i és clar, vins.

Els vins són, amb molta diferència, els més nombrosos ja que suposen un total de 34 Denominacions d'Origen de les 45 que estan protegides per l'INDO a tot l'Estat.

La comunitat més nombrosa en Denominacions d'Origen vinícoles és Catalunya amb vuit (no hi ha cap província catalana que no en tenguí al menys una) i Tarragona té el record absolut amb cinc denominacions (Priorat, Tarragona, Conca de Barberà, Terra Alta i part del Penedès).

Balears gaudeix des de 1989 de la D.O. Binissalem i la D.E. Specífica. Vins de la Terra del Pla i Llevant de Mallorca. Parlem un poc de la D.O. Binissalem.

La zona està situada al centre de l'illa a la comarca coneguda com el Raiguer i compren els termes de Binissalem, Sencelles, Santa Eugènia, Santa Maria i Consell que sumen en total unes 400 Ha, essent Binissalem la que dedica més superfície al cultiu de la vinya.

Les varietats cultivades a la zona són: *Manto negro* com a principal,

Il·lustracions: Anagrama de les dues denominacions

tempranillo, callet i monastrell per vins negres i moll o prensal blanc (principal), parellada i macabeu com a varietats blanques.

Es produeixen vins negres que tenen com a base *manto negro* i amb una graduació alcohòlica entre 11'5° i 14°. Una part d'ells es dediquen a criança, que segons la normativa del Consell Regulador ha de tenir una duració mínima de dos anys naturals, dels quals al menys 6 mesos en botels de roure d'una capacitat màxima de 1.000 litres.

Els rosats arriben als 12'5° i els blancs, de 10'5° a 13°, són d'una gran frescura i fruitositat.

Els vins de la D.O. Binissalem, com tots els vins de la Mediterrània, són càlids al paladar, però més frescos que els del Llevant peninsular i acompanyen perfectament la variada gastronomia mallorquina. Els blancs combinen bé amb els peixos i mariscs

a la planxa, i també amb els guisats mariners mallorquins com la famosa caldereta de llagosta de Menorca i Mallorca, poden ésser també un bon acompanyament per a les carns de pollastre, indi, etc.

Els rosats casen bastant bé amb els arrossos i les pastes. Els vins negres es beuen per acompanyar les carns rojes, sobretot a la brasa, i els formatges semicurats i curats de cabra i ovella, i com no amb el famós formatge de Maó (per cert també amb Denominació d'Origen).

Des de la seva creació la producció ha experimentat un increment important des dels més de 800.000 quilos de l'any 1990 fins als 1.100.000 quilos de l'any passat esperant per enguany sobrepassar el milió i mig de quilos. L'exportació arribà l'any passat als 28.000 litres. ■

Estivàlia

Manel-Claudi Santos

A mi m'agraden les estacions de pas. Les climatològiques, vull dir (i les altres també, però ara no ve al cas). Sóc més partidari de la primavera -amb el seu mes més cruel, que va dir aquell, inclòs- i de la tardor que no de l'estiu o l'hivern. Aporten una certa sensació de provisionalitat, d'esperar alguna cosa que no sabem ben bé què serà. L'esperança sempre és molt més amable, mentre que la confirmació d'una determinada expectativa acostuma a deixar un aire inconcret de frustració. Per això, procur no fer gaires plans durant l'estiu. Quan veig aquelles famílies senceres que es traslladen de punta a punta del planeta en viatges insospitats, la veritat és que no em fan gaire enveja. La meua tendència sedentària s'acreeix en aquests moments. Entre altres raons perquè la visió infernal de l'aeroport de Son Sant Joan durant l'estiu en caps de setmana punta em provoca un pànic gairebé atàvic: tots aquells bípedes que intenten pujar a un avió, en realitat, no viatgen; simplement posen en pràctica un ritual modern que consisteix a aprofitar el mes de descans (la societat del benestar, ja se sap) per carregar unes maletes enormes plenes de les coses més inconcebibles, per reproduir en petit les comoditats que deixen enrera, i anar fins on les agències de viatges ordenen i permeten. Els xerpes de l'Himalaia no són res comparats amb tots aquests centenars de parets de família de colesterol abundós.

Quedar d'observador no resulta avorrit i és més descansat. No és cert que el món s'aturi durant aquest mes de vacances normalment pagades. Només canvia de lloc. Per exemple: passejar pels carrers de Ciutat el mes d'agost pot provocar sentiments contradictoris, ja que te trobes rodejat per milers d'extraterrestres vestits amb calçonets curts que contribueixen de manera definitiva a confirmar l'opi-

nió deplorable que de l'evolució de l'espècie m'havia fet en abstracte; per una altra banda, però, aquests mateixos carrers s'omplen d'esveltíssims cossos d'almívar ferotgement desvestits de dones que tenen la mania d'estimar qualsevol altre individu que no sigui jo. A més a més, durant l'estiu fa massa calor per fer res que valgui la pena. Fins i tot jo, que no sóc practicant de la migdiada, després de dinar noestic per res i m'entra una letargia somnífera molt poc gratificant. Les lectures que amorosament i ingènuament prepar i reserv cada any per aquesta temporada segueixen acumulant pols damunt les cadires (una tendència curiosa, aquesta de deixar els llibres per les cadires i els sofàs, com si sempre tengués la casa plena de convidats amb els qui par-

lar). Els cines tampoc són refugis gaire recomanables, perquè solen oferir productes que semblen saldos dels distribuïdors; i, per acabar-ho d'adobar, els implacables devoradors de palomites, que indubtablement se m'asseuran a banda i banda de la butaca, incrementen l'activitat depredadora els horabaixes d'estiu. Ni cultura ni amor; l'estiu només ofereix suor. Queda la solució final de la nit, que de tant en tant regala la troballa perfecta d'alguna papallona fugaç d'un dia i ales fràgils que s'amaga en els racons més foscos de les terrasses estibades d'insomnes. Recuperar, per un moment, l'olor a terra banyada de la tardor que s'insinua, encara que només sigui en un record voluntàriament mentider.

Jaume Cerdà

FUTBOL

Acabat l'estiu, l'esport competitiu dóna inici a una nova temporada. Tant a l'esport col·lectiu com individual el poble de Porreres es troba ben representat.

El Futbol és el més representatiu amb un total de sis equips que participen en les diferents categories: Senior, Juvenil, Cadet, Infantil, Benjamí i enguany amb la nova incorporació d'un equip de Futbol-7 que participarà en el torneig que organitza el Consell Insular. La Unió Esportiva Porreres intentarà, al manco, repetir l'èxit de l'anterior temporada. Una tasca difícil, però que de sortida es pot considerar un triomf el fet de reunir tants de jugadors i col·laboradors en un poble com el nostre.

BASQUET

En quant al bàsquet, destacar abans de l'inici de temporada de remodelació de la Junfa Directiva, que ara presideix en Maties Lladó, i

la forta campanya de recaptació de socis, ja que enguany no s'ha trobat un patrocinador i les despeses són elevades. En el terreny esportiu s'ha creat la figura del coordinador esportiu, que s'encarrega de la part tècnica del club. Bernat Bauçà ocuparà aquest càrrec que compaginarà amb la direcció de l'equip Senior. A més s'han inscrits dos equips més, a la categoria Junior i Cadet.

ATLETISME

L'atletisme és un esport que també atreu a molta afició, principalment gent jove i del sexe femení, que és on més èxits s'han aconseguit. En el ciclisme destacar, com sempre, a Joan Llaneres que malgrat no disputar cap prova important per etapes, ha aconseguit estar davant en diferents curses i disputar el triomf a corredors de renom en el món del ciclisme.

També hauríem d'afegir altres esportistes que practiquen el seu esport tant a Porreres com a fora. D'ells informarem en properes edicions.

Secció d'escacs

Campionat de Mallorca individual d'Escacs

La secció d'escacs de l'Agrupació Cultural de Porreres participa amb sis jugadors (Ramon Alenyar; Jaume Cerdà, Aurelio Mauro i Jeroni Palerm a la 1ª Cat.; Bartomeu Roselló i Pau Sorell a la 2ª Cat.) al Campionat de Mallorca individual corresponent a la temporada 93-94.

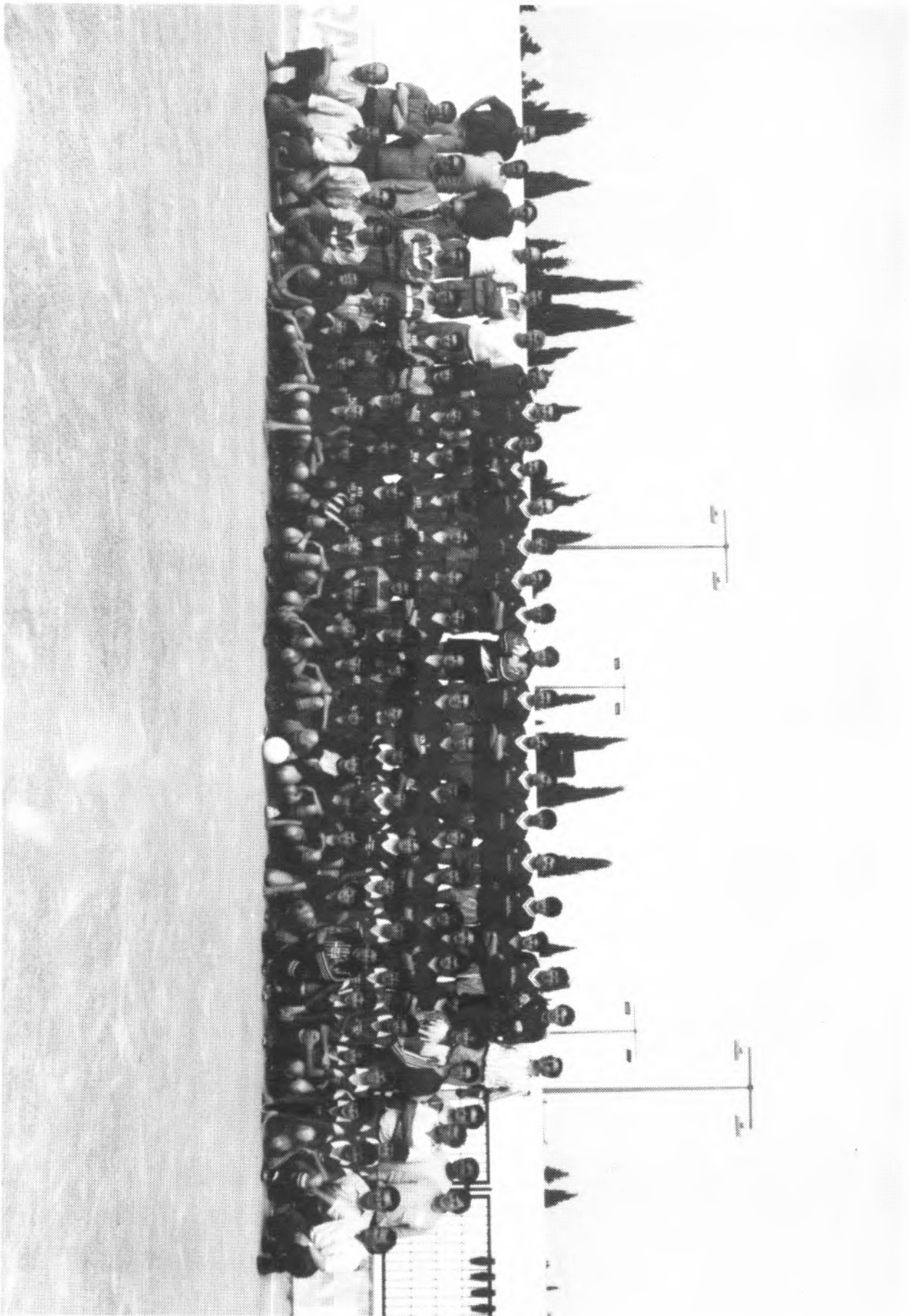
Maria de la Salut és la seu de la competició que es celebra per categories (Preferent, Primera i Segona) i mitjançant el Sistema Suís.

Les dates de competició són: 2, 9, 16 d'octubre, 6, 13, 20, 27 de Novembre; 11 i 18 de Desembre. El número de rondes pot variar segons els inscrits.

EL BALEAR TEMPORADA 93-94 A.C. PORRERES

Biel Gornals Mesquida.....	2020
Salavador Estelrich Sansó	1990
Ramon Alenyar Suau	1970
Jaume Cerdà Tomàs	1965
Jeroni Palerm Barceló	1960
Jordi Oliver Garí	1960
Aurelio Mauro León.....	1945
Pau Sorell Nicolau	1945
Gregori Barceló Márquez	1930
Bartomeu Rosselló Bauçà	1925
Miquel Servera Toledo.....	1925
Jordi Oliver Feliu	1905
Jaume Gil Cuenca	1905

La Unió Esportiva Porreres, el dia de la celebració del campionat. Temporada 1992-93.

Porreres, ahir i avui

L'evolució urbanística de Porreres

Han transcorregut cinquanta anys entre les dues fotografies del Centre d'Acció Catòlica de Porreres, conegut popularment amb el nom d'Es Centro.

Molt diverses han estat les activitats que s'han duit a terme entre les seves

parets. El local, construït durant la Segona República, es va projectar com a cercle d'estudis, lloc d'ensenyament del catecisme, escola parroquia, escola nocturna i lloc de conferències i reunions de les associacions parroquials, segons les prò-

pies paraules del rector que va dirigir les obres, el rector Lluís Crespí.

Les fotografies mostren la seva evolució al llarg d'aquest temps. Una evolució orientada vers unes activitats més lúdiques, fins a convertir-se en un bar restaurant.

Aquell era, evidentment un altre temps.

R.F.

